

faa Folket til ganske anderledes at interessere sig for en gennemgribende Reform af Almueskolevæsenet, end naar man ikke ophjær det derom, og hvis den ærede Ordfører f. Eks. benyttede Tiden mellem venue og næste Rigsdagsjæmning til at drage rundt i Landet og ophjær Befolkningen om de principielle Fordelle og Bevæmmeligheder ved tvungent borgerligt Ægtefæls, saa først vilde det vise sig, om Folket var modent eller ikke til at modtage en saadan Reform. Disse Opportunitetsgrunde skal jeg ikke dvæle ved, jeg har ikke lunderlig Tillid til dem, jeg tror ikke, at de bunde i Virkeligheden. Men noget andet er det med de principielle Grunde. De bleve tangerede af den højtærede Minister, der berørte, at dette i Grunden var et Forsøg paa at nærne sig en Adskillelse mellem Stat og Kirke, en Tante, der ogsaa er kommen frem andesteds. Nu hørte jeg ved Behandlingen af Skolelovsforslaget her i Tinget den højtærede Minister udtale sig mod visse Mennesker, der ere tilbøjelige til at ønske Stat og Kirke adskilte fra hinanden. Jeg ved ikke, om de, der skulde berøres af denne Udtalelse, var Tingets tilstedeværende Grundtvigianere, eller hvem det var, det blev holdt i Ubestemthed og ikke adresseret til nogen bestemt. Jeg havde da sikkert ventet, at den ærede Minister, netop i Overensstemmelse med sine tidligere Udtalelser, vilde have været en erklæret Tilhænger af denne Lov, thi er der noget, der vil forhindre Kirkens Adskillelse fra Staten, er det dette, at man først lidt efter lidt ophæver alle de Ubevæmmeligheder, som Foreningen af Stat og Kirke kan have for den ene Part. Naar man borttager alt ubevæmt og generende for Gejslligheden ved at være Statsembedsmænd, skulde det være mærkeligt, om den frivillig vilde opgibe de Fordelle, den har som Statsembedsmænd, man skulde tro, det vilde føre til en ganske modsat Betragtning. Skal man have Stat og Kirke skilt fra hinanden, sker det vel lettest derved, at begge Parter blive enige om eller lidt efter lidt komme til Klarhed over, at der er Forhold ved Foreningen, der bevirke Ulemper for begge Parter, men naar disse Ulemper fjernes for den ene Part og ikke for den anden, vil den Part, for hvilken Ulemperne ere fjernede, nok vide at holde fast og sejgt ved Unionen og den Form, den har. Fjerner man det ubevæmt for de Herrer Præster ved at være Statsembedsmænd, kan man slyde en hvid Bind efter Adskillelsen mellem Stat og Kirke. Jeg havde altsaa troet, at den højtærede Minister netop i Konsekvens af sine tidligere Udtalelser principielt vilde have været for en saadan Lov som denne,

fordi den, som sagt, vilde have fæstnet det Forhold og det Forbund, der nu er til Stede.

Ved § 1 skal jeg ikke dvæle videre, den er mig ikke saa meget om at gøre, og jeg maa alligevel stemme for den. Det er jo et lille Fremstrid, selv om det ikke er mere, og særlig er Paragraffen ikke saa klar, som jeg kunde ønske det. Ganske anderledes er det med § 2. Der maa jeg fuldt ud slutte mig til ærede foregaaende Talere om, at jeg ikke paa nogen Maade vil kunne give den min Stemme eller anbefale andre at stemme for den. Den ærede Ordfører sagde: Vi foreslæ, at det bliver en fri Sag, om man vil have en borgerlig eller kirkelig Vielse. Men det er netop det, de ikke foreslæ. I § 2 indrømme de Præsterne Ret til at nægte kirkelig Vielse ikke blot til dem, der ere blevne borgerlig viiede, men ogsaa til dem, der slet ikke ville vies paa anden Maade end ad kirkelig Vej. Man stader netop herved det, man ønskede at fremme, det bliver ikke en fri Sag. Man kan ikke blive kirkelig viiet, undtagen Præsterne ville give deres allernaadigste og allerhøjeste Tilslædelse dertil. Det Princip slaar man fast. Det kan ikke hjælpe, at man siger, at § 1 giver Valgfrihed mellem kirkelig og borgerlig Vielse, naar § 2 i Virkeligheden ophæver Valgfriheden, idet denne Lovs Udførelse i hvert Tilfælde vil komme til at bero ikke paa et Valg af de to Mennesker, der ville være Ægtefæller, men paa, om Præsten eller Præsterne ville gaa ind paa denne Sag. Derfor gør man slet ikke det, man ønsker at gøre, man gør det ikke til en fri Sag, om de vordende Ægtefæller ville kirkelig eller borgerlig vies, man gør det til noget, der kommer til at afhænge af Præsterne. Man kan ikke sige saaledes, at kunne de ikke saa Sognepræsten til det, saa kunne de faa en anden Præst til det, der er Præster nok i Kongeriget Danmark. Fattigmand, Menigmand kan ikke løbe rundt fra et Sogn til et andet for at se at faa en Præst overtalt til at vie sig kirkelig, og der er mange andre Ulemper, der klæbe herved. Jeg skal omtale nogle af disse Ulemper og først fra Menighedens Standpunkt. Netop fra den kirkelige Menigheds Standpunkt synes jeg ligesom den ærede Minister, at det er en meget betænkkelig Sag at vedtage § 2 i dens nuværende Form. Der er først en ren underordnet Bemærkning, jeg maa fremkomme med, nemlig at i det Øjeblik en Præst nægter at vie to Mennesker i Kirken, har han sat et Stempel paa disse Mennesker. Netop naar man lever i en religiøs bevæget Egn, vil dette Stempel være vanskeligt for de vedkommende